

Et undervisningsopplegg om

BARNE- *konvensjonen*

Rettighetsbaserte *SKOLER*

DISKRIMINERING

Artikkel 2:

Alle barn har rett til beskyttelse mot diskriminering

PRIVATLIV

Artikkel 16:

Alle barn har rett til privatliv

DELTAKELSE

Artikkel 12:

Alle barn har rett til å si sin mening, og deres mening skal bli tatt på alvor

MISBRUK

Artikkel 19:

Alle barn har rett til at ingen skader eller misbruker dem

Rettighetsbaserte *SKOLER*

Selv om barnekonvensjonen nesten ikke nevnes spesifikt i Kunnskapsløftet, er barns rettigheter, demokrati og deltakelse en del av flere fag og emneområder og sentrale verdier i læreplanens generelle del. Enda viktigere enn et avgrenset undervisningsopplegg som dette, blir det derfor å la barns rettigheter gjennomsyre hele skolens virksomhet og alle valg man tar.

UNICEF arbeider i flere land med såkalte "Rights Respecting Schools" (RRS) eller "Rettighetsbaserte skoler". Det er skoler som i all sin virksomhet tar utgangspunkt i FNs barnekonvensjon. Satsingen startet i Storbritannia i 2004 og har siden spredd seg til flere land. Presentasjonen nedenfor baserer seg på den britiske modellen. Hvert land utvikler sin variant basert på skolesystem og kultur. Kanskje denne presentasjonen kan inspirere noen norske skoler til å gjøre noe lignende?

BARNES RETTIGHETER I SKOLENS RYGGMARG

Barnekonvensjonen og dens verdier gjennomsyrrer RRS' visjoner, verdier, mål, planer og praksis. En rettighetsbasert skole skal ikke bare undervise om barnekonvensjonen, men også praktisere rettigheter og respekt i alle sine relasjoner; lærere/voksne-elever, elever-elever, voksne-voksne.

Skolen bruker alle anledninger til å henvise til relevante artikler fra barnekonvensjonen; i brev til hjemmene, planlegging av undervisning i ulike fag, temaer for foreldremøter/ kollegasamlinger, konfliktløsning osv. Formelle organer, som driftsstyret og skolemiljøutvalget skal også arbeide med tydelig forankring i barnekonvensjonen. Barnekonvensjonens verdier blir skolens ryggmarg som alle tilknyttet skolen kjenner til og jobber ut fra. Det gir felles kjøreregler og gjør det lettere å dra i samme retning for en trygg, inkluderende, engasjerende og utfordrende skolehverdag for alle elevene, noe som igjen gir et bedre læringsmiljø.

SYNLIGGJØRING I SKOLEHVERDAGEN

På hver skole opprettes en styringsgruppe hvor elever, foreldre, lærere og andre ansatte ved skolen er representert (man kan for eksempel bruke skolemiljøutvalget). Det er avgjørende at skolens ledelse er aktivt med og at elevene er godt representert og har innflytelse. Skolen jobber ut fra gitte kriterier med oppfølging fra UNICEF, men veiene til å bli godkjent som RRS vil variere fra skole til skole.

Satsingen synliggjøres skriftlig i skolens visjon og gjennom beskrivelse av skolens satsingsområder, planer, nettside, korrespondanse med hjemmene, retningslinjer mm. Den preger måten man snakker til hverandre på og hvordan uakseptabel adferd blir adressert. I tillegg til bevissthet om egne rettigheter, legges det vekt på ansvaret for ikke å frata andre deres rettigheter. I undervisningen sees fagstoff i lys av barns rettigheter der det er naturlig. RRS har både et lokalt, nasjonalt og globalt fokus på rettighetene. De tradisjonelle "klasseromsreglene" tar for eksempel utgangspunkt i relevante artikler fra barnekonvensjonen. Elevene lager dem, både lærere og elever signerer, og de brukes aktivt. I skolens fellesarealer synliggjøres satsingen ved hjelp av plakater og elevarbeider.

Rettighetsbaserte *SKOLER*

RESULTATER

University of Brighton og University of Sussex har evaluert resultatene av satsingen ved 12 + 19 engelske skoler. 12 skoler har fått årlige besøk i perioden 2007-2010, de øvrige 19 enkeltbesøk.

Evalueringen viser at elevene opplever mindre mobbing, mer forståelse og respekt for andres rettigheter, bedre læringsmiljø, mer elevdeltakelse, større forståelse og aksept for ulikhet enn før skolene tok i bruk programmet.

- Elever, ansatte, ledelse og noen foreldre i alle de 31 skolene bortsett fra én hadde økt kunnskapen om og forståelsen av barnekonvensjonen, og dette ble reflektert i holdninger, relasjoner og bruken av "rights respecting language".
- Alle skolene bar preg av positive relasjoner elevene seg imellom, ansatte seg i mellom og mellom elever og ansatte.
- I alle de 31 skolene som evalueringen omfattet, var det en positiv holdning til ulikhet, og aksepten for ulikhet økte gjennom de tre årene undersøkelsen varte.
- I nesten alle skolene bidro elevene positivt til lokale og globale saker som et resultat av økt oppmerksomhet rundt den universelle gyldighet barnekonvensjonen har og i hvilken grad rettighetene ikke blir innfridd.
- De fleste skolene rapporterte om økt engasjement med tanke på læring og en større forståelse av ansvaret en har for egen og andres læring.
- I 11 av de 12 skolene som ble tettest fulgt, var det en tydelig endring i holdningene fra hovedsaklig å være opptatt av egne krav og rettigheter til å fokusere på både ansvar og rettigheter.
- I 11 av de 12 skolene viste elevene evne til å ta selvstendige standpunkt basert på kunnskap ("informed decisions") og være aktive borgere. Dette var også tydelig i de øvrige 19 skolene, men i ulik grad.